

IRODALMI ÉRTESÍTŐ.

Hunyadmegyéről gróf Kun Géza ethnographiai vázlatot irt az „Emke emlék“-könyv számára s e munka külön lenyomatban is megjelent. Vázlat alatt az irodalom terén nem egy futólag odavetett körrajzot ért, vagy egy tervezett kép színetlen setétes ábrázolását, hanem a felvétel egyes részleteinek vagy egészének olyatén alaprajzát, melyről az Apafi Mihály által fordított Vendelinussal elmondhatni: „a kívül való az belsőnek typusa ábrázolója.“ E fel fogásnak a mű teljesen megfelel. Hunyadmegyének népe településeiről főbb vonásokban oly képet ad, mely a tudós szerzőnek dicséretére válik.

Gróf Kun Géza-nak „Relationum Hungariae cum Oriente gentibusque orientalis originis historia usque ad annum 1301.“ (Magyarország érintkezéseinek történelme a Kelettel és a Keleti eredetű népfajokkal az 1301-ik évig) czimű kéziratban levő nagybecsű munkáját ismer-tette Hunfalvi Pál a Magy. Tud. Akadémiának nov. 3-án tartott ülésében. E művet a tudós szerző kiadás végett küldötte meg az akadémiának, s az bíráltra kiadta Hunfalvi Pál és Goldzieher Ignácz akadémikusoknak. A munka régi történelmünk leghomályosabb, de egyszersmind a legérdekesebb részeit tárgyalja. A külföldi tudósokra tekintettel, a mű latinul van írva. A tudományos munkát a bírálók melegen ajánlják a kiadásra.

A jó gyermek könyve. Erkölcsi elbeszélések és szabályok. Elemi iskolák 1-ső és 2-ik osztályai számára írta: Boros György. Ára 20 kr. Csak nem régebben került ki e czim alatt e kis könyv a sajtó alól. Helyeselni lehet azt az irányt, melyet e könyv képvisel, hogy t. i. az elemi iskolák alsóbb osztályaiban a tanító ne felekezeties hitczikkek, hanem erkölcsi elbeszélések és szabályok; továbbá a kis gyermek hangulatához találó imák és énekek tanítási-sával foglalkozzék. Nemcsak a tanítók és iskolák, de a szülők és tanügybarátok figyelmét is felhívjuk e szóban forgó kis műre, mely alkalmas jutalom-könyvkép kínálkozik a karácsonyi és új évi ünnepek alkalmára.

(V.) „Orbán Balázs emléke.“ Írták: barátai és ismerősei. Szerkesztette: Boros György. Kiadja a Dávid Ferencz-egylet. A 2-ik kiadásban adatik ki. Az a melegség, melylyel az első kiadás fogadtatott. ajánló levél a második mellé. Kapható Horatsik János könyvkereskedésében, Kolozsvárt. Ára 30 kr.

Székly Miklós, kolozsvári gyógyszerész a jelen évben elhalt dr. Hintz Györgyről a magyarországi gyógyszerész-egylet közgyűlésén emlékeztést olvasott fel, mely közelebről megjelent. Az elhunyt közhasznu, munkás életét meleg-séggel rajzolja, tudományos értékű bevezetést bocsátva előre.

(V.) „A legújabb katolikus reformmozgalom.“ Írta: dr. Szlavik Mátyás teol. tanár Eperjesen. Külön lenyomat a „Protestans Szemle“ III. füzetéből. Azt a reformmozgalmat ismerteti az író röviden, mely a vatikáni

zsinat végzései ellen keletkezett és méltán kel védelmére e sokak s még némely szabadelvű theológusok által is megtámadott mozgalomnak. Igen csekélynek tartja azt az eredményt, melyet ez „ős keresztényi és valódi katolikus czélu mozgalom elért, minek oka egyfelől magának az ó-katholicusnak bizonytalan, habozó irányában, másfelől a kedvezőtlen külső körülményekben“ keresendő, t. i. a közönség közönyében és a protestansoknak e mozgalommal szemben tanusított rideg magatartásában. Leírja a fogadtatást, melylyel a különböző országokban találkozott e mozgalom s előadja a vádakat, mikkel megtámadták és ügyesen állítja szembe ezekkel maguknak az ó-katolikus írónak a védelmét.

Az egész mű helyes felfogásról és ítéletről tesz tanuságot. Kár, hogy idegen szavakat tulságosan szeret használni; de így is könnyen áttekinthető. Üdvözljük az író, ki a felekezetiességen felülemelkedve, más egyházban is meglátja azt, a mi jó, helyes.

„A coccejanismus története“ czimű jeles munkát vettük egyik törekvő és tehetséges fiatal írónktól, „theologiai magántanári vizsgálatra írta Zoványi Jenő.“

A nagy Coccejus t, máskép Koch Jánost ismerteti e munka; életét theologiai rendszerét s a nagy hatást, melyet a theologiai rendszer, az ugynevezett coccejanismus, ugy a külföldi, mint a magyar református tudósokra tett. A protestans theologia tudvalevőleg Luther és Kálvin után nemhogy fejlődött volna, de inkább visszaesett; tudósai a két nagy „elői mádkozót“ követték s bármely szavakra készek voltak volna esküdni inkább, mintsem valamely önálló véleményt kockáztattak volna. E meddő és szellemtelen irány igyekezett az Erdélyben szépen felvirágozó szabad vizsgálódást világi fegyverekkel elnyomni s Dávid Ferenczet a dévai várba s Enyedi György tanítványait a dézsi complatióhoz juttatta. Hogy ma mindez máskép van s hogy a protestans szabadelvű theológusokban frigyársainkat üdvözölhetjük, abban érdeme van Coccejusnak is. Ő volt az, ki a XVII. sz.-ban hitfeleit a csillogó okoskodások és üres szavak áldatlan szövevényéből az üdvözítő tudomány „tiszta forrásaihoz“ elvezette s az igaz protestantismus legfőbb elveként kimondta, hogy a ker. vallásos igazságok minden tekintély és hagyomány mellőzésével egyedül a szentírásból veendő. Meg is próbálta a nyelvészet és írásmagyarázat terén mutatni, hogyan lehet eljutni ez igazsághoz; kezdeményezése természetesen sokképen kifogásolható, de mint egy nagyhatású theologiai iránynak kiinduló pontja, kiváló figyelmet érdemel.

Szerző egész előszeretettel foglalkozik tárgyával. Kimerítően ismerteti Coccejus theologiai rendszerét, a coccejanismus küzdelmeit Német-Alföldön, a legkiválóbb holland coccejanusokat, a coccejanismus viszonyát egyes német theológusok tanaihoz s végül e rendszer nagy hatását a magyar reformátusokra. Bár minden részét sikerülne mondhatjuk, mégis a magyar vonatkozások kiváló gondnal készült, részletes kiemelését tekintjük a mű legfőbb érdemének. A magyar prot. egyháztörténet kutatója forrásul fogja használni „A coccejanismus történetét“, mely theologiai irodalmunk egy egész korára vet világot. A mily érdekes a tartalom, épen oly szép nyelve is, mely nemesen egyszerű és mindenek felett világosságra törekvő. A diszes kiállítás Hornyánszky nyomdáját dicséri. Ára 1 frt 50 kr.

KÜLÖNFÉLÉK.

Angolhoni vendégeink. Angolhoni vendégeink közül Miss Tagart és Miss Hill és Mr. Warschauer úr october 30-án Budapestről Salzburg és Münchenen át visszautaztak Angliába. Ierson Henrik titkár úr pedig, miután a Társulat helyettes titkárától levelet kapott, hogy tovább is maradhat, oct. 31-én este főt. Ferencz József püspök úr s Kovács János igazgató kíséretében Kolozsvárra érkezett. Az indóháznál az egyházközség tagjai számosan jelentek meg a kitünő, kedves vendég fogadására, s Péterfi Dénes helybeli lelkész angol nyelven a következő beszéddel üdvözölte:

„Tisztelendő úr! Nagy örömünkre szolgál, hogy önt Kolozsvárt üdvözölhetjük. Ön épp most vett részt egy ünnepélyen, melyet az angol, amerikai és magyar hittestvériség nagyszerű eredményének tekinthetni. És most eljött ide, hol a magyar unitarismus bölcsőjét ringatták. Szive azt parancsolta, hogy jöjjön és lássa vallásunk régi hazáját, a világon a legrégebb unitárius egyháznak születéshelyét és hogy annak multjára vis-zatekintve lelke szent és dicső emlékekkel teljék bé. Az angol szellemenben erős az érzék a történelmi iránt. Az önök bámulatos intézményei, politikaiak és egyháziak, mind egy nagyszerű történelmi evolutiónak a fejleményei. De kétségtelenül nem csak a mult az, a mi önt érdeklí, a mi önt ide hozta. Mult és jelen egyénre és nemzetre nézve, mely élni kíván, csak arra való, hogy a jövendőöt készítse elő. S mi teljesen hisszük és reméljük, hogy az ön látogatásának célja egyfelől anyagot, elemeket gyűjteni, melyek szükségesek arra nézve, hogy az ön alkotó szelleme ez országban és a saját hazájában levő unitárius egyházak számára a legszebb és legnemesebb gyümölcsöket teremhesse. Mi az ön személyében az angol unitarismus egyik legkitünőbb képviselőjét, a Brit és Külföldi Unitáris Társulat nagyérdemű titkárát vagyunk szerencsések tisztelni és mi önt teljes szívünkben üdvözöljük.“

Ierson ur meghatottan köszönte meg a szives fogadtatást s örömet fejezte ki a felett, hogy az unitarismus ős fészket megláthatja. Itt